



Toimintakäsikirjan laatiminen urheiluseuralle

Jenna Vörlin

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Amk-opinnäytetyö

2021

Tradenomi

Tiivistelmä

Tekijä(t) Vörlin Jenna
Tutkinto Tradenomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Toimintakäsikirjan laatiminen urheiluseuralle
Sivu- ja liitesivumäärä 34 +21
Tämä opinnäytetyö tehtiin tilauksesta agilityseura Border Agility Team ry:lle. Opinnäytetyö on produktiivinen ja työn tarkoituksena oli tehdä toimintakäsikirja yhdistyksen jäsenten käyttöön. Työ toteutettiin syksyllä 2021. Opinnäytetyön tavoitteena syntyy Border Agility Team ry:lle toimintakäsikirja, jonka avulla yhdistyksen jäsen ymmärtää Border Agility Team ry:n toiminnan periaatteet ja toimintatavat erilaisissa tilanteissa. Toimintakäsikirja selkeyttää yhdistyksen vastualueiden määrittelyä ja luo pohjaa yhdistyksen toiminnan strategiselle suunnittelulle. Toimintakäsikirjaan kerättiin kaikki seuran toiminnan kannalta oleelliset tiedot ja toimintaperiaatteet helposti saatavaan muotoon. Yhdistyksen hallitus oli merkittävässä roolissa, kun keskusteluja käytiin yhdistyksen toiminnan peruseräillä. Tämän opinnäytetyön tietoperustassa käsitellään yhdistystoiminnan peruseräitä, yhdistystoiminnan strategista suunnittelua sekä yhdistystoiminnan johtamista. Varsinaisen toimintakäsikirjan runko laadittiin Olympiakomitean toimintakäsikirjan mallia hyödyntäen. Toimintakäsikirjaan kerätty aineisto muodostettiin pääosin yhdistyksen jäsenten käytännön kokemuksista sekä Border Agility Team ry:n sisäisten verkkosivujen tietoja hyödyntäen. Toimintakäsikirjaa on yhdistyksen suunnitelman mukaan tarkoitus päivittää vähintään kerran vuodessa ja päivittämiseen tullaan nimeämään vastuhenkilö. Toimintakäsikirjan tavoitteena on selkeyttää yhdistyksen sisäistä toimintaa ja luoda selkeät raamit yhdistystoiminnalle myös silloin, kuin vastuhenkilöt vaihtuvat. Hyvin organisoitu ja suunniteltu yhdistystoiminta lisää hyvää mainetta ja tekee yhdistyksestä houkuttelevan harrastajien keskuudessa. Kun yhdistyksen toimintaperiaatteet ovat koottuna selkeästi toimintakäsikirjan muodossa, jää yhdistyksen vastuhenkilöille enemmän aikaa keskittyä suunnittelemaan yhdistyksen pitkän- ja lyhyenaikavälin strategiaa. Toimintakäsikirja julkaistaan Border Agility Team ry:n jäsenille vuonna 2022 ja se jaetaan kaikille yhdistyksen jäsenille sähköisessä muodossa.
Asiasanat Toimintakäsikirja, yhdistystoiminta, urheiluseura, agilityurheilu

Sisälllys

1	Johdanto	1
2	Yhdistys- ja urheiluseuratoiminta.....	4
2.1	Suomalainen yhdistys- ja urheiluseuratoiminta.....	4
2.2	Yhdistys- ja urheiluseuratoiminnan historia	5
2.3	Vapaaehtoisuus & yhdistystoiminta.....	5
2.4	Urheiluseuran johtaminen	6
2.5	Johtamisen haasteet urheiluseurassa	7
2.6	Yhdistyksen toiminnan suunnittelu	8
2.7	SWOT-analyysi työkaluna yhdistyksen toiminnan kehittämisessä.....	10
2.8	Toimintakäsikirjan merkitys yhdistyksen toiminnassa	12
2.9	Kriisitilanteet yhdistys- ja urheiluseuratoiminnassa.....	12
3	Agilityurheilu.....	15
3.1	Agility urheilulajina Suomessa.....	15
3.2	Agilityn historiaa.....	16
3.3	Suomen Agilityliitto.....	17
4	Toimintakäsikirja osana urheiluseuratoimintaa	18
4.1	Border Agility Team	18
4.2	Border Agility Team historia	18
4.3	Seuran nykytilanne	19
4.4	Seuran järjestäytyminen.....	20
4.5	Projektin lähtökohdat.....	21
4.6	Projektin eteneminen	22
5	Toimintakäsikirja	24
6	Pohdinta.....	26
	Lähteet	28
	Liitteet.....	31
	Liite 1. Toimintakäsikirja	31

1 Johdanto

Suomalainen yhteiskunta on muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana paljon. Yhteiskuntamme muuttuessa on selvää, että samalla muutoksen kokee myös maailma ympärillämme. Viime vuosien kansainvälisesti tunnetut käsitteet kuten esimerkiksi taloudellinen kehitys ja ilmastonmuutos vaikuttavat myös meihin, joten on selvää, että myös liikunnan ja urheilun yhdistystoiminta ja urheiluseuratyö muuttuvat samalla ja kohtaamme niin ikään näiden teemojen mahdollisuuksia ja haasteita myös yhdistystoiminnassa. Samoin myös liikuntakulttuuri on kokenut maailman muutoksessa murroksen: liikuntaymmärrys ja markinoituminen ovat toisella tasolla kuin koskaan aiemmin. (Koski 2009, 5.)

Kun ajattelemme suomalaisten elämää ja elämäntapaa yleisesti, on liikunta isossa roolissa suomalaisuutta. Liikuntaa ja urheilua harrastetaan sekä itsenäisesti että monenlaisten virallisten ja epävirallisten toimijoiden kautta. Liikuntaseura terminä on suhteellisen uusi: se on otettu käyttöön vasta 1980-luvulla ja termi käsittää kaikki erilaiset yhdistykset ja järjestöt, mitkä toimivat liikunnan alalla. Urheiluseura on terminologialtaan suppeampi ja urheiluseura mielletään helposti ainoastaan kilpailuihin tähtäävänä seuratoimintana. (Koski 2009, 5.)

Liikuntajärjestelmässä on sysätty paljon vastuuta niille henkilöille, jotka haluavat olla tekemisissä liikunnan parissa. Liikuntajärjestelmä on kustannustehokas ja varsin hyvä toimivuudeltaan, joten on erittäin tärkeää, että luodusta erinomaisesta järjestelmästä pidetään hyvää huolta ja kannustetaan kansalaisia liikkumaan monipuolisesti myös jatkossa (Koski 2009, 5). Liikuntaseurat toimivat hyvin pitkälti vapaaehtoisten avulla ja on tavallista, että lähes kaikki käytettävissä oleva aika kuluu vapaaehtoisilta yhdistystoiminnassa arkisten ja välttämättömien töiden hoitamiseen. Tämä tarkoittaa, että varsinaiseen yhdistystoiminnan kehittämiseen jää valitettavan vähän resursseja. Yhdistyksessä tyydytään usein luottamaan siihen, että asiat menevät hyvin samalla tavalla kuten tähänkin asti ovat menneet. Huomioitavaa on lisäksi, että myös yritysmaailmassa strategiatyöskentelyn historia on varsin lyhyt, joten on varsin ymmärrettävää, että strategiatyöskentelyä ei ole vielä saatu iskostettua yhdistystoimintaan, vaikka se olisi enemmän kuin järkevää. (Koski 2009, 20.)

Siinä missä liikuntaseurojen ja järjestöjen toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja vapaaehtoistyöhön, on huomattava, että tämän kaltainen toiminta lisää inhimillistä vuorovaikutusta. Vapaaehtoistyö parhaimmillaan vahvistaa ja tuo iloa ihmisten elämään sekä luo ruutiineja. Vapaaehtoistyön kaltainen kansalaistoiminta on omiaan vähentämään yksinäisyyttä ja turvattomuuden tunnetta. (Hirvonen & Puolitaival 2018, 11.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä **Border Agility Team ry:lle toimintakäsikirja**, mikä kokoaa Border Agility Teamin toimintaperiaatteet yhteen. Toimintakäsikirjan avulla lisätään jokaisen jäsenen tietoisuutta yhdistystoiminnan kulmakivistä ja annetaan jäsenelle selkeä kuva siitä, miten juuri Border Agility Team käytännössä toimii. Kun toimintaperiaatteet ovat selkeästi kaikkien jäsenten saatavilla, se vapauttaa resursseja ja mahdollistamaan seuratoiminnan strategisen suunnittelun sekä pitkällä- että lyhyellä aikavälillä.

Border Agility Teamissä vallitsee erinomainen yhteishenki ja monesti on kuultu sanottavan, että esimerkiksi yhdistyksen järjestämät tapahtumat ovat vertaansa vailla. Opinnäytetyön rajausta suunnitellessani kävin keskusteluja yhdessä hallituksen kanssa yhdistyksen tulevaisuuden suunnitelmiin liittyen. Jokaisessa keskustelussa korostui, että jäsenten ääni ratkaisee ja jäsenistöä halutaan osallistaa tulevaisuuden suunnitteluun. Johtopäätöksenä näiden keskusteluiden jälkeen päädyin rajaamaan työn siten, että keskityn kokoamaan toimintakäsikirjaan asiat, mitkä ovat jokaiselle jäsenelle tarpeellisia mahdollisesti jopa viikoittain. Kun tärkeimmät asiat ovat selkeästi koottuna samaan paikkaan, hallitus saa vapautettua arvokasta työaikaa strategiseen suunnitteluun ja esimerkiksi toteuttamaan jäsenkyselyn, minkä avulla strategiaa voidaan lähteä työstämään. Border Agility Teamissa vapaaehtoiset ovat tärkeässä roolissa ja työtä tehdään lähes poikkeuksetta ilman rahallista vastiketta. Näin ollen päädyin rajaamaan opinnäytetyöni käsittelemään strategisen suunnittelun lisäksi hyvää johtamista ja vapaaehtoistyötä urheiluseurassa.

Työn tavoitteena oli koota Border Agility Teamille toimintakäsikirja, minkä tarkoituksena oli kuvata Border Agility Teamin toiminnan perusperiaatteita ja selkeyttää toimikuntien vastuutehtäviä. Toimintakäsikirjan oli lisäksi tarkoitus parantaa yhdistyksen sisäistä viestintää: Toimintakäsikirjaan koottiin yksiin kansiin kaikki se tieto, mitä jäsenet ovat ennen etsineet monesta eri paikasta. Selkeä ja yhtenäinen toimintakirja lisää luottamusta ja ehkäisee väärinymmärtämistä. Toimintakäsikirja takaa myös sen, että uusien jäsenten on helppo tutustua Border Agility Teamin varsinaiseen toimintaan.

Border Agility Teamissa on perustamisesta lähtien ollut vahvat ja perinteikkäät toimintamallit. Siinä missä agility lajina kehittyi, myös yhdistystoiminnan pitää kehittyä. Kun yhdistyksellä on käytössä toimiva toimintakäsikirja, hallitus pystyy vapauttamaan resursseja yhdistystoiminnan pitkäjänteiseen strategiseen suunnitteluun.

Opinnäytetyö on rakennettu siten, että ensimmäisenä lukija johdatetaan yhdistys- ja urheiluseuratoiminnan pariin: Työssä esitellään yhdistystoiminnan historiaa sekä sitä, miten nykyaikainen ja digitaalinen yhteiskunta on vaikuttanut tämän päivän yhdistystoiminnan muotoutumiseen. Yhdistystoiminnalle ominaiset piirteet ovat järkevä esitellä aivan työn

alussa, jotta lukija ymmärtää mistä yhdistystoiminnassa on todellisuudessa kysymys ja miten yhdistystoiminta esimerkiksi eroaa yritystoiminnasta. Seuraavissa luvuissa perehdytään vapaaehtoisten rooliin yhdistystoiminnassa, yhdistystoiminnan johtamisen perusperiaatteisiin sekä yhdistyksen strategisen suunnittelun keskeisiin työkaluihin. Koska työn tarkoituksena on koota agilityseura Border Agility Teamille toimintakäsikirja, esitellään tässä työssä myös lyhyesti agility urheilulajina sekä toimeksiantajayhdistys, jotta lukijalle muodostuu kokonaiskäsitys sekä itse urheilulajista että toimeksiantajayhdistyksestä.

2 Yhdistys- ja urheiluseuratoiminta

Tämä pääluku käsittelee yhdistys- ja urheiluseuratoimintaa: Mitä se on ollut ja mitä se on nyt. Moni yhdistys toimii lähes täysin vapaaehtoisten voimin, joten tässä pääluvussa tarkastellaan myös miltä yhdistystoiminta näyttää vapaaehtoisen silmin ja miten kehittyvä yhteiskunta näkyy yhdistyksen vapaaehtoistyössä.

2.1 Suomalainen yhdistys- ja urheiluseuratoiminta

Yhdistystoimintaa on Suomessa paljon. Tällä hetkellä Suomessa on yli 135 000 yhdistystä, joista aktiivisesti toimii yli 100 000 (Myllymäki & Hinkka 2016, 7). Suomen urheiluseuroissa toimii vapaaehtoisena kaiken kaikkiaan yli 500 000 henkilöä ja Olympiakomitean mukaan näiden vapaaehtoisten tekemän työn arvo Suomelle on yli 700 miljoonaa euroa. Urheiluseuratoiminta on Suomen suurin kansanliike ja urheiluseuratoiminnan vaikutus yhteiskunnallemme on erittäin suuri. (Olympiakomitea s.a.)

Yhdistystoimintaa ja yleisesti yhdistymisvapautta määrittää yhdistyslaki, mikä puolestaan määrittää oikeuden yhdistyksen perustamiseen sekä oikeuden kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja/tai osallistua yhdistyksen toimintaan. Aatteellisen yhdistyksen tarkoituksena ei ole kerätä taloudellista voittoa tai tavoitella välitöntä taloudellista etua. (Hämäläinen & Lempinen 2018, 10.)

Aatteellisen yhdistyksen toiminnan lähtökohtana on yhdistyksen säännöt. Yhdistyslaki määrittää tietyt peruseriaatteet, mitkä säännöissä on kunkin aatteellisen yhdistyksen mainittava. Näitä seikkoja ovat mm. Yhdistyksen nimi, kotipaikka, olemassaolon tarkoitus ja yhdistyksen toimintamuodot, mahdollisen jäsenmaksun suuruus, tieto miten hallintoelimet ovat rakennettu (esim. hallitus, tilintarkastajat) sekä heidän toimikautensa. Aatteellisen yhdistyksen tulee myös säännöissään määrittää tilikauden pituus sekä miten yhdistyksen varat käytetään, mikäli yhdistys jostain syystä lopettaa toimintansa. Yhdistyksen toiminnalla on iso merkitys siihen, että millaiset yhdistyksen säännöt todellisuudessa ovat. Ammattiliiton, urheiluseuran tai tutkimuksiin keskittyvien yhdistysten säännöt eroavat ta-kuulla toisistaan siinä missä eroavat yhdistysten toimintaperiaatteetkin. (Hämäläinen & Lempinen 2018, 11.)

Urheiluseuroilla ja muilla yhdistyksillä on kullakin oma ydinajatuksensa ja perustehtävänsä, joiden ympärille rakentuvat inhimilliset, sosiaaliset ja fyysiset rakenteet. Yhdistysten organisaatiokaavion huipulla ovat jäsenet, sillä jäsenet käyttävät ylintä päätösvaltaa ja valitsevat yhdistykselle hallituksen. Hallitus puolestaan huolehtii, että yhdistyksessä on

tarvittava määrä henkilöitä oikeissa tehtävissä. Mikäli yhdistys ei palkkaa henkilöitä työsuhteeseen, jäsenet valitsevat vuosikokouksessa esim. äänestämällä taloudenhoitajan ja sihteerin. Hallituksen tärkeimpiä tehtäviä on luoda selkeä työnjako hallituksen ja muiden toimihenkilöiden välille. (Hämäläinen & Lempinen 2018, 16.)

2.2 Yhdistys- ja urheiluseuratoiminnan historia

Suomen yhdistystoiminnan historia juontaa juurensa aikaan, jolloin Suomi kuului vielä Ruotsiin. Kirjallisuuden mukaan Suomen yhdistystoiminta on alkanut jo 1700-luvulla, jolloin Suomeen syntyi erilaisia salaseuroja ja esimerkiksi vapaamuurariveljeskuntia. Näiden salaisten ryhmäytymisten jälkimainingeissa alkoi syntyä erilaisia sivistysseuroja. Vanhin Suomessa edelleen toimiva yhdistys on nimeltään Turun Soitannollinen Seura, joka sai alkunsa 1790-luvulla. Tämän yhdistyksen perustamisen jälkeen syntyivät ensimmäiset uskonnolliset seurakunnat, mitkä ovat perustettu 1800-luvun alussa. (Myllymäki & Hinkka 2016, 9.)

Ensimmäisen kerran Suomeen rantautui urheilu- ja voimisteluliike 1850-luvulla ja Suomen ensimmäinen urheiluseura perustettiin vuonna 1850. Samaan aikaan kuin ensimmäiset urheiluseurat rantautuivat Suomeen, myös puolue toiminta alkoi vähitellen kasvamaan ja ensimmäinen työväenyhdistys perustettiin vuonna 1866. Työväen yhdistysten lisäksi erilaiset sosiaali- ja terveysjärjestöt perustettiin samoihin aikoihin ja ensimmäinen näistä oli Suomen Punainen Risti, mikä perustettiin vuonna 1877. (Myllymäki & Hinkka 2016, 9-10.)

Suomi itsenäistyi 1917 ja itsenäistymistä seurannut sisällissota aiheutti hajontaa olemassa olevassa yhdistystoimintakentässä. Sisällissodan seurauksena urheiluseuroista tai muista yhdistyksistä eronneet tai jopa erotetut jäsenet perustivat omia uusia yhdistyksiä sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Järjestötoiminnan jakautumisesta aiheutuneet näkemykset olivat suuria ja vaikka korjautuminen alkoi jo 1930-luvulla, se todellisuudessa tapahtui vasta 1900-luvun lopulla. (Myllymäki & Hinkka 2016, 10.)

Järjestötoiminta aloitti merkittävän lisääntymisen 1980-luvulla ja lisääntyminen on jatkunut aina 2000-luvulle saakka. Syitä lisääntymiseen ovat mm. valtionavustusten määrän kasvaminen, palkattujen toimihenkilöiden lisääntyminen yhdistystoiminnassa sekä suunnitelmallisuuden ihannoiti. Vuosituhannen vaihteen uusia ilmiöitä yhdistystoiminnassa ovat esimerkiksi ympäristönsuojelu ja eläinaktivismi. Tammikuussa 2016 Suomessa toimineista yhdistyksistä liki 20% oli urheilu- ja liikuntayhdistyksiä. (Myllymäki & Hinkka 2016, 11-12.)

2.3 Vapaaehtoisuus & yhdistystoiminta

Ihmisillä on useita perustarpeita ja yksi niistä on yhteenkuulumisen tunne, minkä kautta omaan elämään saadaan lisää sisältöä. Vapaaehtoistyö ja yhdistystoiminta ovat ominaisia

tapoja lisätä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Työtä tehdään omasta tahdosta ja suurella sydämellä. Pitkän vapaaehtoistyöhistorian ansiosta toiminta on vakiinnuttanut itselleen normeja ja työ itsessään on verkostoitunutta sekä kaikkienensa isompi kokonaisuus. (Hirvonen & Puolitaival 2018, 7.)

Vapaaehtoiset ovat merkittävä voimavara ja resurssi yhdistystoiminnassa. Suuri vapaaehtoisten määrä viestii selkeästi kiinnostuksesta työskennellä yhdistyksen tarkoituksia varten. Vapaaehtoisten määrän mittaamisella voidaan kuvata myös yhdistyksen kiinnostavuutta suhteessa sponsoreihin ja muihin lahjoittajiin: sponsorit ja muut lahjoittajat merkitsevät uskoa toiminnan luotettavuudesta ja jatkuvuudesta. Positiivisen imagon luominen ja ylläpitäminen on yhdistykselle erityisen tärkeää. (Hämäläinen & Lempinen 2018, 27.)

Vapaaehtoisuus mielletään helposti suomalaista yhdistystoimintaa leimaavaksi piirteeksi. Yhdistystoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, sillä henkilö voi päättää liittyäkö yhdistykseen, kun taas puolestaan yhdistys voi päättää otetaanko henkilö yhdistyksen jäseneksi vai ei. Yhdistys- ja urheiluseuratoimintaan osallistutaan yleensä vapaa-ajalla ja ilman taloudellista hyötyä. Tästä huolimatta yhdistys voi palkata työntekijän itselleen tai palkita muita avainhenkilöitä korvauksena tehdystä työstä. (Myllymäki & Hinkka 2016, 14-15.)

Vapaaehtoistyö terminä liitetään usein sosiaali- ja terveysalaan. Kaiken kaikkiaan on huomioitava, että vapaaehtoistoimintaa on lähes jokaisessa yhdistyksessä. Vapaaehtoistyöllä tarkoitetaan joko yksittäisen ihmisen tai erilaisten yhteisöjen hyväksi tehtyä työtä tai toimintaa, josta ei saa rahallista korvausta. Vaikka vapaaehtoinen ei saa työstään rahallista korvausta, vapaaehtoistyö on harvoin täysin vastikkeetonta sillä vapaaehtoinen saa työstään aineetonta hyötyä, kuten esimerkiksi parempia harjoitteluluolosuhteita tai muuta mielihyvää. (Myllymäki & Hinkka 2016, 16.)

Modernissa yhdistystoiminnassa huomioidaan ihmisten erilaisuus ja pyritään hyödyntämään jokaisen henkilökohtaisia vahvuuksia. Kun vapaaehtoinen ilmoittaa olevansa käytettävissä, moderni yhdistystoiminta järjestää innokkaalle henkilölle sopivan tehtävän. Vapaaehtoistyössä on oleellista, että toimitaan yhteistyössä ja yhdenvertaisesti: Jokainen tarvitsee joskus apua ja kansalaistoiminta voi antaa valmiuksia oppia asioita, mitä työelämässä ei opita. (Hirvonen & Puolitaival 2018, 14.)

2.4 Urheiluseuran johtaminen

Urheiluseuran johtaminen on avain asemassa, kun mietitään urheiluseurojen, harrastajien ja huippu-urheilijoiden menestymistä. Kun tavoitteena on kaikkein innokkaimpien harrastajien kasvattaminen ja laadukkaat urheiluseurat, johtajuus on merkittävä osa prosessia.

Onnistuneella johtamisella saadaan aikaan parempia työyhteisöjä, koostuivat ne palkatuista työntekijöistä tai vapaaehtoisista, laadukasta ja organisoitua toimintaa ja ennen kaikkea parempaa urheilua ja liikuntaa kaikenikäisille kansalaisille. Lisäksi vastuullinen toiminta ja päätöksentekoprosessit mahdollistavat entistä useamman henkilön löytämisen urheiluseuratoiminnan piiriin. Kun seuralla on hyvä hallinto ja jokaisen toimihenkilön vastualueet ovat selkeitä, saadaan onnistumisia ja luodaan myös harjoittelulle onnistumisen edellytykset. (Olympiakomitea s.a.)

Jäsen on urheiluseurassa mukana omasta tahdostaan: syitä halukkuudesta olla mukana urheiluseurassa voi olla esimerkiksi oma harrastaminen, jälkikasvun harrastaminen tai mielenkiinto tiettyä lajia kohtaan kannatusmielessä. Jos jäsen kokee, että seuraan kuuluminen ei perustu vapaaehtoisuuteen ja jäsentä esimerkiksi käsketään samalla tavalla tekemään asioita kuin työyhteisössä, jäsen saattaa yksinkertaisesti erota seurasta kokonaan. Mahdollisuus saada vaikuttaa yhteisiin asioihin ja mielenkiinto omaa seuraa kohtaa saattavat tietenkin hidastaa jäsenen eroamista seurasta, mutta oleellista olisi paneutua syihin mitkä tekijät aiheuttavat jäsenen eroamiseen liittyvät ajatukset. Seurasta eroaminen on tyypillistä, jos seuraan kuuluminen ei tuota samanlaista mielihyvää kuin aiemmin. (Myllymäki & Hinkka 2016, 19.)

2.5 Johtamisen haasteet urheiluseurassa

Vääränlainen johtaminen näkyy urheiluseurassa usein siten, että seuran jäsen eroaa ja etsii itselleen uuden seuran tai perustaa sellaisen yhdessä kohtalotovereiden kanssa. Yhdistyksen puheenjohtajan ja hallituksen tulisi tällaisessa tilanteessa pohtia vakavasti johtamistapaansa sekä hallinnon mahdollista uudelleen organisointia. (Myllymäki & Hinkka 2016, 20.)

Ei ole lainkaan ennen kuulumatonta, että yhdistyksen avainhenkilöiksi ja johtoon hakeutuu henkilöitä, joilla on johtamishalua mutta varsinainen johtamiskyky jää usein puutteelliseksi. On havaittu, että seuratoiminta usein kompensoi varsinaista työelämää: Ne henkilöt, jotka toimivat päivätyökseen johtamistehtävissä eivät ole innokkaita hakeutumaan samanlaisiin tehtäviin harrastuksen parista. Tästä syystä seuran johtotehtäviin hakeutuvat usein sellaiset henkilöt, jotka yrittävät paikata menetettyä esimiesasemaa ja joilla ei ole varsinaisia valmiuksia toimia johtotehtävissä. (Myllymäki & Hinkka 2016, 20-21.)

Jos verrataan työelämää ja vapaaehtoistyötä keskenään, niin johtaminen työyhteisössä on huomattavasti vapaaehtoistyön johtamista helpompaa: Työelämässä esimies jakaa työtehtävät ja työntekijä toimii annettujen ohjeiden mukaisesti. Lisäksi työelämässä esimiehellä on käytössään tietynlaisia palkitsemistapoja sekä pakotteita. Vapaaehtoistyötä

johdettaessa puheenjohtajalla ei ole käytössään mitään konkreettisia palkitsemismalleja tai vastaavia. Vapaaehtoisen johtaminen on haasteellista myös siksi, että nimensä mukaisesti kaikki perustuu vapaaehtoisuuteen: vapaaehtoinen tekee asian X jos ehtii tai viitsii. Puheenjohtajan tehtävä mielletään helposti seuran viimeiseksi linkiksi, joka viime kädessä vastaa siitä että kaikki asiat on hoidettu ajallaan ja mikäli ei ole, puheenjohtaja tekee puuttuvat asiat itse. Puheenjohtajan työ voi olla hyvin kuormittavaa. (Loimu 2005, 128-129.)

Yhdistystoiminnassa on laaja ikäjakauma, mutta vanhemmat ikäluokat ovat selkeästi edustetumpia kuin nuoremmat sukupolvet. Tässä selittävänä tekijänä on hyvinkin se, että vanhemmille henkilöillä on enemmän ja paremmin aikaa seuratoiminnalle kuin nuoremmilla. Epätasapainoinen ikäjakauma näkyy usein vanhoillisena ajatusmallina johtamisesta, mikä tarkoittaa, että ajatellaan johtamisen olevan mustavalkoista ja itsevaltaista. Tämä vaikuttaa merkittävästi nuorempiin jäseniin, sillä nuoremmat kokevat hyvää ja nykyaikaista johtamista työelämässä ja pitävät sitä yhtenä johtamisen perusperiaatteista: nuoremmat jäsenet sietävät heikosti vanhoillista johtamisideologiaa varsinkin, jos se tapahtuu vapaa-ajan harrastuksen parissa. Tämä sama pätee myös luonnollisesti vanhempiin henkilöihin, jotka ovat myös osaltaan kokeneet työelämässä hyvää johtamistapaa. Yleisesti voidaan todeta, että mikäli vanhoillista johtamistapaa ei saada muutettua, yhdistystoiminta saattaa loppu viimein tästä syystä tulla tiensä päähän. (Myllymäki & Hinkka 2016, 21.)

Urheiluseuratoiminnan johtamisessa on tärkeää huomioida johtamisen jatkuva kehittyminen. Kun pidetään huolta, että yhdistyksessä toimintatavat ja johtaminen vastaavat nyky-yhteiskunnan odotuksia ja johtamista nostetaan selvästi aikaisempaa seuraavalle tasolle yhdistyksen kasvaessa ja kehittyessä, varmistetaan samalla jatkuvuus ja perusta hyvälle urheiluseuratoiminnalle (Myllymäki & Hinkka 2016, 21). Kun kehitys vie toimintaa eteenpäin ja mukaan astuu erilaisia digitaalisia välineitä johtamisen ja koko yhdistyksen toiminnan helpottamiseksi, se vaatii myös johtajalta vahvaa kykyä omaksua uusia toimintamalleja sekä lujuutta vastustaa vanhojen toimintamallien säilyttämistä (Hirvonen & Puolitaival 2018, 15).

2.6 Yhdistyksen toiminnan suunnittelu

Iso osa yhdistystoiminnan epäloogisuudesta johtuu vääränlaisen johtamisen lisäksi heikosta suunnittelusta. Urheiluseuran tai yhdistyksen toimintaa ei osata tai mahdollisesti toiminnan suunnittelua ei pidetä lainkaan tärkeänä. Sen sijaan, että urheiluseuraa kehitettäisiin suunnitelmallisesti tehdyn strategian mukaisesti, keskitytään tilanteen mukaan toimimiseen. Kun tavoitteita toiminnalle ei ole asetettu selkeästi, ei voida iloita tavoitteiden saavuttamisista. (Loimu 2005, 158.)

Strategia on parhaimmillaan, kun se kokoaa yhteen päätökset ja antaa selkeän kuvan, miten ja millä keinoilla yhdistys menestyy tulevaisuudessa. Yhdistyksessä suunnittelut strategiset valinnat osoittavat, mihin toimiin tulisi satsata resursseja ja minkälaisiin asioihin tulisi kiinnittää huomiota ja panostaa erityisesti. Selkä ja onnistunut strategia on kommunikaatio väline johdon ja jäsenten välillä. Kun tavoite on kaikille selvä, se vähentää myös riski-
tiriitojen syntymistä. (Valpola 2012, 21.)

Yhdistystoiminnan suunnittelu on useampi vaiheinen prosessi, missä on kolme toisistaan eroavaa osa-aluetta. Suunnittelun ensimmäisessä vaiheessa tulee selvittää yhdistyksen nykytilanne. Nykytilanteen selvittämiseksi on olemassa lukuisia erilaisia metodeja, mutta oleellista on löytää juuri omalle yhdistykselle sopivin metodi ja saada selville missä todella tällä hetkellä mennään. Sopivin metodi nykytilanteen selvittämiseksi on sellainen, mikä puhuttelee seuraa mahdollisimman laajasti. Esimerkiksi jäsenanalyysi on tapa selvittää jäsenten sitoutumisen tasoa ja odotuksia yhdistykseltä. On tärkeä tiedostaa, että jäsenet eivät ole yksi universaali ryhmä, vaan jäsenet jakautuvat moneksi pieneksi ryhmäksi yhdistyksen sisällä. Esimerkiksi urheiluseurassa jäsenet voitaisiin jakaa junioreihin, aikuisiin, senioreihin, huippu-urheilijoihin, kilpaurheilijoihin ja harrastajiin. Jäsenten odotukset suhteessa seuran tarjontaan ovat erittäin tärkeitä osa-alueita, kun yhdistystoimintaa suunnitellaan ja jos tarpeet ja kysyntä eivät kohta, ne pitää muuttaa vastaamaan toisiaan. (Loimu 2005, 158-165.)

Prosessin toisessa vaiheessa avainroolissa on strateginen suunnittelu, missä suunnitelmallisuus tapahtuu esimerkiksi muutaman vuoden päähän. Strategisessa suunnittelussa on tärkeää ja oleellista määrittää seuran visio, perustehtävät eli missio, arvot ja järjestöidea (Loimu 2005, 174). Kun missio, visio ja arvot ovat kirkastettu, ne kertovat yhdistykselle askelmerkeistä, mitä todellisuudessa tarvitaan suunnitelman toimeenpanemiseksi (Valpola 2012, 20).

Visio kuvaa organisaation tahtotilaa pitkällä tähtäimellä. Se on kuvaus siitä, mihin urheiluseura tai yhdistys pyrkii seuraavan viiden tai kymmenen vuoden aikana. Vision tulisi perustua siihen, että jäsenistöä kuunnellaan ja madaltaa yhdistyksen byrokratiaa niin, että seuran hallinto on mahdollisimman lähellä jäsenistöä. Missiolla puolestaan pyritään selvittämään vastaus kysymykseen: Miksi olemme olemassa? On oleellista ymmärtää, että jokainen kokous mikä yhdistyksessä järjestetään tai jokainen julkaistu tiedote pyrkii edistämään yhdistyksen perustehtävän toteutumista. (Loimu 2005, 175-178.)

Arvojen pohtiminen yhdistyksessä on merkittävä asia ja arvojen pohtimista pitäisi pitää erittäin tärkeänä. Kun arvot on määritetty niin määrittämistäkin tärkeämpää on toimia soveltuvien arvojen mukaan. Jos käytännön toimet ja kirjoitetut arvot poikkeavat toisistaan, on

tutkittu, että ihmiset uskovat enemmän toimintatapoja kuin kirjoitettua ohjeistusta. (Loimu 2005, 187-188.)

Järjestöidea on puolestaan verrattavissa yrityksen liikeideaan. Järjestöidean vastaa kolmeen kysymykseen: mitä, kenelle ja miten. Järjestöidean tarkoituksena on kuvata yhdistystoiminnan kannalta merkittäviä asioita: Mitä palveluita yhdistys tarjoaa jäsenille, ketkä oikeastaan ovat yhdistyksen jäseniä tällä hetkellä ja ketkä voisivat olla tulevaisuudessa jäseniä? Näiden kysymyksiin vastaamisen lisäksi järjestöidean avulla yhdistys voi määrittää sekä tämänhetkiset että tulevaisuuden menestystekijät. (Loimu 2005, 188.)

Yhdistystoiminnan suunnittelun prosessin kolmannessa vaiheessa keskitytään vuosisuunnitteluun. Vuosisuunnittelussa määritetään tavoitteet, keinot päästä tavoitteisiin, toimenpiteiden aikatauluttaminen ja prosessikuvausten laatiminen. Oleellista on, että asetetut tavoitteet ovat mitattavia. Mittarina voidaan hyödyntää mittaajasta riippumattomia, objektiivisiä mittareita, esimerkiksi euroja tai osallistujamäärää sekä subjektiivisiä mittareita, millä tarkoitetaan esimerkiksi seuran yhteishengen parantamista tai yhteistyötaitojen kehittymistä. (Loimu 2005, 191-192.)

Tavoitteiden määrittämisen jälkeen visioidaan keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Keinoja on oltava tarpeeksi paljon, jotta tavoitteet saavutetaan. Hyvä tapa on sopia tavoitteen X saavuttamiselle vastuuhenkilö, joka huolehtii resursseista ja aikatauluista tavoitteen saavuttamiseksi. Vuosisuunnittelun työkaluna voidaan käyttää prosessikuvausta. Tavoitteiden visualisoiminen havainnollistaa selkeästi tapahtumasarjan, mitä yhdistyksessä tullaan tekemään, miten tehdään ja mikä on lopputulos. (Loimu 2005, 198.)

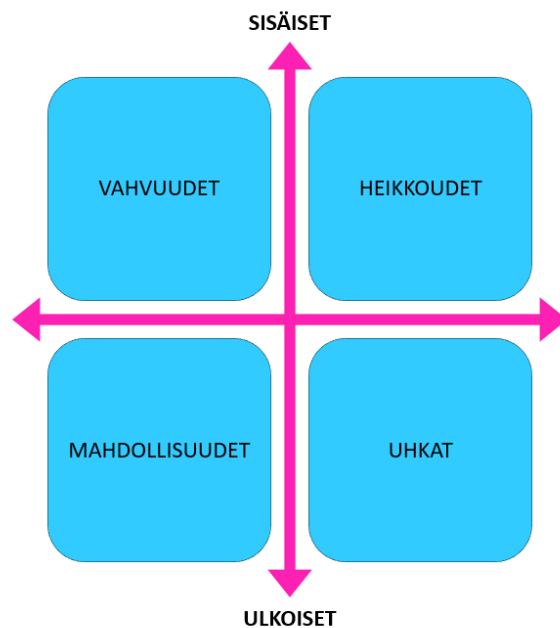
2.7 SWOT-analyysi työkaluna yhdistyksen toiminnan kehittämisessä

Yhdysvaltalainen SWOT-analyysi on kehitetty liikkeenjohdon strategisen suunnittelun työkaluksi ja menetelmällä pyritään hahmottamaan toimintaympäristössä toimijan vahvuudet, heikkoudet, uhkat ja mahdollisuudet. Jotta analyysin tekeminen onnistuisi, tulee tuntee organisaatio ja käytettävissä olevat resurssit perinpohjaisesti. Analyysin avulla pyritään saamaan esille keskeisimmät teemat, johon toimijan johdon tulisi erityisesti keskittyä strategian suunnittelussa. (Vuorinen 2013, 88.)

SWOT-analyysin tarkoituksena on tuottaa mahdollisimman luotettavaa tietoa siitä, että mihin yrityksen tulisi panostaa (Vuorinen 2013, 94). Yhdistyksen käytössä SWOT-analyysi toimii strategiasuunnittelun työkaluna. Yhdistyksen kohdalla keskitytään SWOT-analyysissä erityisesti ulkoisiin ja sisäisiin asioihin. Mikäli käsiteltävä asia on sellainen, mihin yhdistys pystyy tai olisi tarvittaessa pystynyt itse vaikuttamaan, käytetään termiä sisäinen

asia. Yhdistyksen ulkoisiksi asioiksi luokitellaan esimerkiksi säännöt ja muut lainalaisuudet, minkä olemassaoloon yhdistys ei pysty tai voi vaikuttaa. Jotta analyysistä saataisiin paras mahdollinen hyöty, olisi järkevää pohtia yhdistyksen inhimillisiä, sosiaalisia ja fyysisiä osa-alueita. (Loimu 2005, 171.)

Vaikka Border Agility Team on toiminut jo yli kymmenen vuotta, toiminnan organisoinnissa ei juurikaan ole hyödynnetty strategista suunnittelua. SWOT-analyysin avulla yhdistys saisi kirkastettua yhdistyksen varsinaiseen toimintaan liittyviä osa-alueita. Loimun (2005, 171) mukaan pohtimalla eritoten inhimillisiä tekijöitä yhdistyksen toiminnassa, saadaan relevanttia tietoa yhdistystoiminnan nykyisten rakenteiden toimivuudesta. SWOT-analyysipohjaa (kuva 1) hyödyntämällä yhdistyksen hallitus pääsee pureutumaan juuri niihin kipupisteisiin, mitkä eritoten vaativat strategista suunnitelmallisuutta. Laadukkaan SWOT-analyysin laatimiseen voi hyvin osallistaa jäseniä, mutta tehokkaan ja ratkaisukeskeisen analyysin laatimisen varmistamiseksi ei ole järkevää kuitenkaan osallistaa liian suurta joukkoa suunnittelutyöhön. (Myllymäki & Hinkka 2016, 100.)



Kuva 1. SWOT-analyysin pohja yhdistykselle (mukaillen Loimu 2005, 172).

Myllymäki ja Hinkka (2016, 103) tähdentävät yhdistyksen strategian suunnittelua siten, että mikäli hallituskokoonpanoon on tulossa muutoksia, niin on järkevää, että uusi hallitus suunnittelee strategian ja jalkauttaa sen toimikautensa aikana. Hallitus on yhdistyksessä se taho, joka vastaa strategian sisällöstä ja olisi hyvin epäloogista, että vanha hallitus määrittelisi ennalta miten uuden hallituksen tulisi toimia tai millaista strategiaa uusi hallitus lähtisi lanseeraamaan.

Border Agility Teamissa yhdistyksen strategian suunnittelu on uuden, vuoden 2022 alussa aloittavan hallituksen tärkein tehtävä ja se samalla hitsauttaa lähes kokonaan vaihtuvaa hallitusta yhteen. Loimu (2005, 122) suosittelee, että vaikka hallitus ei uudistuisi täydellisesti, uusien henkilöiden mukaan tuleminen kokoonpanoon aiheuttaa kuitenkin sen, että hallitus aloittaa työnsä ensin nivoutumalla yhteen ja sen jälkeen se lähtee yhdessä kohti yhteistä päämäärää.

2.8 Toimintakäsikirjan merkitys yhdistyksen toiminnassa

Toimintakäsikirja on dokumentoitu opas urheiluseuran tai yhdistyksen toiminnasta. Toimintakäsikirjan tarkoitus on yhtenäistää jäsenten ajattelua yhdistyksestä sekä yksinkertaistaa yhdistyksen perustoimintoja. Selkeä ja visuaalisesti miellyttävä toimintakirja on helppolukuinen ja se kuvaa yhdistyksen toimintaperiaatteiden kannalta oleelliset prosessit. Ajan tasalla oleva toimintakäsikirja lisäksi helpottaa uusien jäsenten perehdyttämisessä ja heidän opastamisessansa yhdistyksen tavoille. (Olympiakomitea 2020.)

Toimintakäsikirjojen perusidea juontaa juurensa opettamisen ja oppimisen menetelmiin. Siinä missä muotoilu on käsitteenä liittynyt pääasiassa esineiden muotoiluun, nykyään muotoilu-termiä yhdistetään myös koulutukseen ja opetukseen (Marstio 2021, 7). Pienessä yritystoiminnassa kohdataan usein myös tilanne, että todelliset resurssit liiketoiminnan pyörittämiseen ovat hyvin niukat ja näin ollen kehitystyöstä nipistetään, jotta varmistutaan ydinliiketoiminnan tuottavuus (Manninen & Ugas 2012, 52). Sama pätee myös yhdistyksiin.

Palvelumuotoilun tärkeimpänä seikkana pidetään asiakkaan kokemusta ja saman kaltaisesti oppimisen muotoilussa opiskelijan kokemus on yksi tärkeimmistä asioista (Marstio 2021, 7). Yhdistyksen jäsen on verrattavissa sekä asiakkaaseen että opiskelijaan: Yhdistyksen tehtävä on palvella jäsentä kuten yritys palvelee asiakastaan ja toimintakäsikirjan avulla yhdistys pyrkii tuomaan kaiken tarvittavan tiedon jäsenelle ilman, että jäsenen tulisi itse erikseen etsiä tietoa. Toisaalta yhdistyksen jäsen voi olla oppilaan kaltaisesti kiinnostunut yhdistyksen toimintaperiaatteista tai esimerkiksi säännöistä ja toimintakäsikirjaa lukiemalla jäsenellä on mahdollisuus oppia nämä asiat.

2.9 Kriisitilanteet yhdistys- ja urheiluseuratoiminnassa

Yhdistys- ja urheiluseuratoiminnassa kriisitilanteiden aiheuttajia voi olla monia. Kun yhdistystoiminta jatkuu vuosi vuoden perään, kriisitilanteen koittaminen on jopa todennäköistä. Kriisien ratkaiseminen on merkittävän tärkeää: Jos kriisitilanne pitkittyy, se usein uhkaa yhdistyksen toimintaa sillä kriisitilanteissa ensimmäisenä lähtevät parhaat aktiiviset henki-

löt ja tämän seurauksena haitallisten henkilöiden valta kasvaa. Selvittämättömän kriisitilanteen seurauksena on yleensä jäsenkato, mikä pitkällä aikavälillä hankaloittaa yhdistyksen toimintaa ja huonossa tapauksessa aiheuttaa merkittävää haittaa yhdistyksen ajamalle ideologialle. (Myllymäki & Hinkka 2016, 55.)

Tyypillisiä kriisitilanteen aiheuttajia ovat esimerkiksi aktiivisten toimihenkilöiden tarkoitusperien kyseenalaistaminen. Aktiiviset henkilöt ovat yhdistyksen tai urheiluseuran merkittävä voimavara ja ilman heitä yhdistystoiminta ei toimisi. Ihmiset keskustelevat keskenään ja on täysin normaalia, että aika-ajoin henkilön tarkoitusperiä kyseenalaistetaan. Näissä tilanteissa yhdistysaktiivi voisi myös itse miettiä omia tarkoitusperiään toimia yhdistyksen hyväksi. Myös työkuorman kasaantuminen tietyille henkilöille voi aiheuttaa uupumusta ja sitä kautta tekemättömät tehtävät ja sosiaalinen paine purkautuvat helposti ja aiheuttavat konflikteja. (Myllymäki & Hinkka 2016, 57-58.) Kun työmäärä alkaa vaikuttamaan liian suurelta, on hyvä kommunikaatio oleellisessa asemassa, jotta kriisitilanteelta voidaan välttyä ja työmäärää jakaa tasaisemmin esimerkiksi yhdistyksen hallituksen jäsenten kesken.

Rahalla on iso rooli ei ainoastaan yhteiskunnassa vaan myös yhdistys- ja urheiluseuratoiminnassa. Rahan puute tai rahan käyttäminen ovat tunnetusti tunteita kuumentavia puheen aiheita, ja sitä kautta raha on yksi merkittävimpiä yhdistystoiminnan kriisin aiheuttajia. Urheiluseuroissa ja miksi ei muissakin yhdistyksissä talkootyö ja raha aiheuttavat usein ristiriitoja: osa jäsenistä on valmis tekemään talkootyötä, jotta yhdistyksen rahavarat karttuisivat, kun taas osa jäsenistä eivät ole valmiita panostamaan talkootyöhön ja olisivat valmiita korvaamaan mahdollisen talkootyön rahalla. Totuus on, että rahaa tarvitaan yhdistystoiminnan mahdollistamiseen ja siksi onkin usein yllättävää, että varainkeruumahdollisuuksiin suhtaudutaan usein yhdistystoiminnassa epäilevästi. (Myllymäki & Hinkka 2016, 60-64.)

Monitahoisella ja raskaalla byrokratialla saadaan helposti kriisitilanne aikaiseksi. Kun yhdistystoiminta kasvaa, hallintotarpeiden kasvaminen on tyypillistä. Byrokratiaa syntyy, kun tuodaan esimerkiksi työelämästä hyväksi koettuja toimintamalleja yhdistyksen käyttöön sen enempää ajattelematta toimintamallin tarpeellisuutta. Kun yhdistystoiminnassa mukaan astuvat henkilöt, jotka rakastavat byrokratiaa ja erilaisten sääntöjen laatimista, tulee tarkkaan harkita ja omaksua mitkä toimintatavat ja säännöt ovat todellisuudessa yhdistystoiminnan kannalta tarpeellisia. (Myllymäki & Hinkka 2016, 64-65.)

Kun ympäristö kehittyy, on yhdistyksen kehityttävä sen mukana tai seuraa kriisi paikalleen jämähtämisestä. Jos yhdistys jämähtää paikalleen, niin esimerkiksi urheiluseuran kohdalla se voi tarkoittaa houkuttelevuuden laskua. Yhdistyksen kehittyminen vaatii osaamista ja tavallisesti kun kehitystarve on tunnistettu, kysytään jäsenistöltä halukkaita kehitystarpeen

eteenpäin viemiseksi. Vaikka vapaaehtoisia ilmoittautuisi, usein tässä vaiheessa unohdetaan tiedustella, löytyykö halukkailta tehtävään tarvittavaa osaamista. Osaamisen puute on tavallinen ilmiö ja osaamattomuus saattaa aiheuttaa konflikteja jäsenistön keskuudessa. Suomalaisille on tyypillistä, että emme avuliaasti tyrkytä osaamistamme, joten yhdistystoiminnassa osaavien henkilöiden hyödyntämisessä pitäisi enemmän pyytää apua suoraan asianosaiselta, joka koetaan kyvykkääksi hoitamaan tehtävää. (Myllymäki & Hinkka 2016, 67-68.)

3 Agilityurheilu

Tässä pääluvussa esitellään agilityurheilu ja tähdennetään, että millaisesta lajista on kysymys. Pääluvussa kerrotaan lisäksi, että miten laji on alun perin syntynyt ja miten se on löytänyt tiensä Suomeen. Suomen Agilityliitolla on ollut merkittävä rooli suomalaisen agilityurheilun kehittämisessä, joten tässä luvussa tarkastellaan myös lajiliiton toimintaa.

3.1 Agility urheilulajina Suomessa

Agility on koiraurheilun muoto, jossa koira ja ihminen tekevät yhteistyötä. Lajia voi harrastaa minkä rotuisen koiran kanssa tahansa, mutta vastuullinen harrastaja huolehtii, että koira on terverakenteinen ja muilta osin hyvässä kunnossa. Agilityä harrastaessa koirakon suhde syvenee: Yhteistyö onkin lajissa erittäin merkityksellistä. Agilityssä kilpaillaan sekä kansallisesti että kansainvälisesti, mutta kilpaileminen lajissa ei ole edellytys vaan lajia pidetään myös miellyttävänä harrastuksena, sillä fyysisten ominaisuuksien lisäksi laji opettaa koiralle yleisiä käytöstapoja ja yhteiskuntakelpoisuutta. (Suomen Agilityliitto 2019)

Agilitykilpailuissa on tarkoituksena suorittaa tuomarin suunnittelema rata, joka pitää sisällään 15-22 esteitä hieman tasoluokasta riippuen. Rata on tarkoitettu suorittamaan tuomarin suunnitelman mukaan edeten radalla esteet oikeassa järjestyksessä, virheettömästi ja mahdollisimman nopeasti. Ohjaaja käyttää koiran ohjaamiseen sekä liikettä, että ääntä, mutta koiraan tai esteisiin ei kosketa suorituksen aikana. Menestyminen lajissa vaatii sekä koiralta että ohjaajalta hyvää fyysistä suorituskykyä. (Suomen Agilityliitto 2019)

Suomen agilitykilpailuissa koirat jaetaan koiran koon mukaan viiteen sähäluokkaan (pikkuminit, minit, medit, pikkumaksit ja maksit) koiran koon perusteella ja lisäksi kilpailijat jaetaan osaamisen perusteella kolmeen eri tasoluokkaan: 1-luokassa kilpailevat aloittelevat koirakot ja saavuttaessaan tietyn tulosvaatimuksen koirakot nousevat 2-luokkaan ja samalla periaatteella edelleen 3-luokkaan. Ensimmäinen luokka on helpoin ja vaatimustaso kasvaa, kun siirrytään ylempään tasoluokkaan. (Kennelliitto 2021) Arvokilpailut kilpaillaan 3-luokassa. Parhaimmillaan kärkikoiraakoiden erot ratkeavat sekunnin sadasosien perusteella, joten nopeudella ja hyvällä fyysisellä kunnolla on paljon merkitystä (Suomen Agilityliitto 2021a).

Ratatyyppejä agilityssä on Suomessa käytössä tällä hetkellä neljä: perinteinen hyppy- ja agilityrata, missä tähdätään aiemmin mainittuihin nopeisiin ja virheettömiin suorituksiin sekä gambler- ja snooker kilpailumuodot, missä kerätään suorituksesta pisteitä. (Suomen Agilityliitto 2019) Agilitykilpailuissa esteet voidaan luokitella kolmeen kategoriaan: hyppy-, kontakti- ja muut esteet. Hyppysteitä ovat aita, okseri, muuri, rengas ja pituushyppy.

Kontaktiesteitä puolestaan ovat puomi, keinulauta ja A-este. Muiksi esteiksi luokitellaan umpitunneli, avotunneli ja pujottelu. Kansallisessa agilitykilpailussa on tuomarin mahdollista käyttää kaikkia laji- ja arvosteluohjeessa määriteltyjä esteitä, mutta hyppyradoilla ei ole kontaktiesteitä ollenkaan. Ratasuunnittelun lähtökohtana on aina koiran turvallisuus. (Suomen Agilityliitto 2021b)

Vaikka lajissa on mahdollista kilpailla arvokisatasolla sekä kansallisesti että kansainvälisesti, agility on monelle myös mukavaa yhteistä tekemistä koiran kanssa ilman sen suurempia paineita menestymisestä. Lajia harrastetaan ympäri Suomen sekä ulkokentillä että sisähalleissa ja harrastuspiteet ovat maassamme ihanteellisia. Nämä mahdollisuudet ihanteellisiin puitteisiin mahdollistavat lajin harjoittelun erinomaisesti. (Suomen Agilityliitto 2019)

Yhdenvertaisuus on käsitteenä yhteiskunnassamme tuttu, mutta toteutuuko se käytännössä? Urheilussa harrastajia ja urheilijoita on jaoteltu kategorioihin esimerkiksi sukupuolen perusteella. Nyky-yhteiskunta ravistelee luokittelua ja peräänkuuluttaa yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa myös urheilussa. (Siukola 27.6.2016) Agilityssä yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat erinomaisesti, sillä ohjaajan ominaisuuksilla tai taustalla ei ole merkitystä.

3.2 Agilityn historiaa

Agility on saanut alkunsa Englannissa 1970-luvulla. Laji kehitettiin John Varleyn, Peter Meanwellin ja Peter Lewisin toimesta esteratsastusta mukaillen koirien esteratakilpailuksi ja laji nähtiin ensimmäistä kertaa kuuluisassa Crufts- koiranäyttelyssä 1970-luvun lopulla. Varleyn ajatuksena ottaa agility näytöslajiksi kuuluisaan koiranäyttelyyn oli yksinkertaisesti tuoda iloa muuten niin vakavaan näyttelytapahtumaan. Crufts oli kuitenkin menestys ja tapahtuman jälkeen laji levisi Britanniassa nopeasti koiraväen tietoisuuteen. Menestyskään lajiesittelyn jälkeen agility oli uudelleen esillä samaisessa Crufts-koiranäyttelyssä vuosina 1979 ja 1980. Näiden vuosien jälkeen Britannian kennelliitto tunnusti lajin virallisesti urheiluksi ja alkoi järjestämään lajin kilpailuita. (Sassafras 2021) Koiraurheilulajina agility on siis vielä verrattain nuori, mutta lajia harrastetaan nykyisin kaikissa maanosissa ja lähes jokaisessa maassa (Kennelliitto 2021).

Agility rantautui Suomeen vuonna 1986 Rolf Lundellin toimesta ja laji oli ensi kertaa esillä yleisölle näytöstyylisesti Helsingin Messukeskuksessa järjestetyssä koiranäyttelyssä (Suomen Agilityliitto 2021c). Suomessa agilityssä kilpailtiin ensimmäistä kertaa 1989. Suomalaisen keskuudessa lajin suosio kasvoi ilmiömäisesti, kun lajin maailmanmestaruuskilpailut järjestettiin Helsingin Jäähallissa vuonna 2000. Kilpailut järjestettiin tuolloin Suomen Kennelliitto ry toimesta. (Kennelliitto 2021)

3.3 Suomen Agilityliitto

Suomen Agilityliitto on kansallinen urheiluliitto, minkä muodostavat agilityä harrastavat kansalliset agility-yhdistykset. Suomen Agilityliitto perustettiin vuonna 2006 Tampereella. Suomen Agilityliitto ry on maailman ensimmäinen agilityn lajiliitto ja Suomi on myös todellinen edelläkävijä, sillä Suomi on ensimmäinen maa, missä agility on tunnustettu urheilulajiksi. Suomen Agilityliitto juhli syksyllä 2021 15-vuotista taivaltaan. (Kaikkonen 16.8.2021, 8-10min)

Suomen Agilityliitto vastaa lajin kehittamisestä kansallisella tasolla ja liiton tavoitteena on saavuttaa kansainvälisesti johtavan agilitymaan titteli kaikilla agilityurheilun osa-alueilla. Jotta Suomen Agilityliitto saavuttaisi tavoitteensa olla kansainvälisesti johtava agilitymaa, liiton keskeisenä toimintaperiaatteena on edistää sekä koirien koulutusta että hyvinvointia ja lisäksi tukea harrastajien kokonaisvaltaista hyvinvointia. Suomen Agilityliiton toiminta-ajatuksena on toimia kansallisten agility-yhdistysten keskusjärjestönä ja valvoa harrastajien etua kaikissa tilanteissa. (Suomen Agilityliitto 2021a)

Suomen Agilityliitto ry jäsenyhdistyksineen ovat sitoutuneet toimimaan Suomen Kennelliiton ohjeiden mukaan ja edistämään hyvää koiranpitoa kaikissa tilanteissa: Koiria tulee kohdella asianmukaisesti ja koirien hyvinvointi tulee ottaa huomioon kaikessa lajiin liittyvässä toiminnassa. Lisäksi on huomioitava, että jokainen lajin harrastaja tai lajin piirissä työskentelevä on velvollinen huolehtimaan tämän toimintaperiaatteen toteutumisesta. (Suomen Agilityliitto 2021)

4 Toimintakäsikirja osana urheiluseuratoimintaa

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia agilityurheiluseura Border Agility Teamille toimintakäsikirja, mikä olisi suunnattu jokaiselle yhdistyksen jäsenelle. Toimintakirja kokoaisi kaikki seuran päivittäiseen toimintaan liittyvät asiat selkeästi yhteen paikkaan ja ennen kaikkea helposti saavutettavaan muotoon. Border Agility Teamin hallitus painotti toimeksiannossaan, että selkeä viestintä ei ainoastaan lisää luotettavuutta hallitusta ja muita yhdistyksen toimikuntia kohtaan vaan myös parantaa hyvää yhteishenkeä entisestään.

Tässä pääluvussa esitellään Border Agility Team ja tutustutaan tarkemmin yhdistyksen toimintaperiaatteisiin. Lisäksi luvussa tarkennetaan projektin lähtökohtia sekä projektin etenemistä.

4.1 Border Agility Team

Border Agility Team ry on vantaalainen agilityseura ja yhdistyksestä käytetään yleisesti tunnettua lyhennettä BAT. Yhdistys tarjoaa laadukasta agilitykoulutusta jäsenilleen viikoittain. Border Agility Team on yksi Suomen Agilityliiton alla toimivista jäsenseuroista, ja yhdistys on sitoutunut noudattamaan Suomen Agilityliiton eettisiä ohjeistuksia hyvästä koiranpidosta koiraharrastuksen kaikissa tilanteissa. Border Agility Team on toinen Ojanko Areenan omistaman Ojangan Koiraurheilukeskus Oy osakkaista. (Border Agility Team s.a.a)

Border Agility Team on aktiivinen agilityseura ja yhdistys on tunnettu erinomaisesta yhteishengestään. Valmennustoiminta keskittyy yhdistyksessä pääasiassa agilityyn, mutta viimeisen vuoden aikana myös agilityn sisarlajia hoopersia on tuotu mukaan harjoitteluryhmiin. Talvisin valmennusryhmät harjoittelevat Ojanko Areenalla puolilämpimässä hallissa erinomaisissa olosuhteissa ja kesäkaudella harjoittelu tapahtuu kolmella yhdistyksen hallinnoimalla ulkokentällä Ojangan Koiraurheilukeskuksen alueella. (Border Agility Team s.a.a)

4.2 Border Agility Team historia

Border Agility Team ry perustettiin, kun Borderterrierikerho ry:n agilityjaos päätettiin lopettaa vuonna 2006 (Borderterrierikerho 2006). Lopettamis päätös syntyi, sillä rotuyhdistys ei voinut toimia vasta perustetun Suomen Agilityliiton jäsenseurana. Lisäksi liittymismaksu Suomen Agilityliittoon määräytyi liiton alkuaikoina yhdistyksen kokonaisjäsenmäärän mukaan ja ei olisi ollut sopivaa, että rotuyhdistyksen varoja olisi käytetty todellisuudessa pienen harrastajajoukon liittymismaksuun. Tästä syystä päädyttiin siihen, että agilityharrastajat toimisivat jatkossa omana yhdistyksenä Border Agility Teamina. (Norrgård 29.10.2021)

Jaoksen intressi oli lisäksi toimia tulevaisuudessa itsenäisesti agilityn parissa ja käyttää kerätyt varat omaan toimintaan (Lindroos 26.10.2021).

Kun Border Agility Team perustettiin, agilityn harrastaminen oli Suomessa hyvin pienimuotoista. Vähitellen lajin tunnettuus kasvoi ja oli tarve suunnitella parempia harrastustiloja. Tähän mennessä yhdistyksen jäsenet olivat harjoitelleet talvisin pääasiassa sisätiloissa Keravalla, Varistossa ja Järvenpäässä sekä kesäisin Vantaalla Ojangan alueella ulkokennillä. Border Agility Team alkoi toteuttamaan yhdessä Hakunilan Seudun Koiraharrastajien kanssa hallihanketta 2000-luvun lopulla. Hankkeen tarkoituksena oli rakentaa koiraharrastamiseen sopiva halli Ojangan alueelle. Hallinrakennustoimet käynnistettiin 2010-luvun alussa ja hallin rakennuttaminen oli kansainvälisestikin suuruusluokaltaan iso hanke koiraurheilupiireissä. Molemmat hankkeessa mukana olleet yhdistykset hoitivat osaltaan hankkeen rahoitusta talkootyöllä vapaaehtoisesti. Vuonna 2011 hallin rakennushanke kaipasi erityisesti rahoitusta ja Border Agility Teamin osuus varainhankinnasta koottiin pääasiassa monivuotisten jäsenmaksujen etukäteismaksulla sekä tekemällä erilaisia projekteja yrityksille, jotka maksoivat palkkion tehdystä työstä yhdistykselle laskua vastaan. Näitä projekteja olivat mm. muuttoapuna toimiminen sekä joulutervehdysten jakaminen. Border Agility Teamiin kuului hallin rakentamisen aikaan vain n. 100 jäsentä, joten ponnistus rahoituksen kokoamisen onnistumisesta on merkittävä seikka yhdistyksen historiassa. (Lindroos 26.10.2021)

Halli avattiin harjoittelulle vuonna 2012: Ensin valmistui 3000 neliömetrin halli, missä oli viisi koiraurheiluun soveltuvaa harrastuskenttää. Vuonna 2015 hallin yhteyteen rakennettiin huoltorakennus, missä wc-tilojen ja toimiston lisäksi on kahviotilat sekä hyvin varusteltu keittiö. Halli on nimetty historiansa aikana pääsponsorin mukaan. Keväällä 2021 hallin visuaalinen ilme uusittiin ja samalla pääsponsorista luovuttiin. Hallin uusi nimi on Ojanko Areena. (Lindroos 26.10.2021)

4.3 Seuran nykytilanne

Border Agility Teamin tarkoituksena on agilityurheilun edistäminen harrastus-, kilpailu- ja huippu-urheilumuotona. Agilityurheilun edistämisen lisäksi seura pyrkii edistämään ja ylläpitämään yhteistyötä lajin yhdistysten ja yhteisöjen kanssa. Seuran jäsenmäärä on kasvanut viimeisen viiden vuoden aikana ja tällä hetkellä jäseniä on runsaat 200 henkilöä. Yhdistyksen sääntöjen mukaan yhdistys on Borderterrierikerho – Borderterrierklubben r.y:n jäsenyhdistys. Border Agility Teamin suurimpia voimavaroja on jäsenten tasapuolinen kohtelu. (Border Agility Team s.a.b)

Yhdistys toteuttaa tarkoitustaan panostamalla laadukkaaseen valmennukseen järjestämällä agilityurheiluun liittyvää monipuolista valmennusta. Yhdistys huomioi toiminnassaan yhdenvertaisesti myös seniori-, juniori- ja paraharrastajat järjestämällä esimerkiksi erilaisia teemapäiviä. Yhdistys pyrkii kannustamaan kaikkia jäseniään aktiiviseen liikuntaan, harjoitteluun ja kilpailemiseen sekä yhdistyksenä tekemään agilityurheiluun ja yleisesti koira-harrastamiseen liittyvää valistustyötä ottaen huomioon urheilun eettiset arvot ja ennen kaikkea koiran hyvän kohtelun. (Border Agility Team s.a.b)

Yhdistys pyrkii huolehtimaan harrastuspuitteiden ja välineiden turvallisuudesta ja huoltamisesta sekä tarvittavien välineiden hankkimisesta vallitsevan taloudellisen tilanteen mukaan. Yhdistyksen varainhankinta perustuu pääosin maksullisten agilitykilpailuiden järjestämiseen sekä koiranäyttelyissä työskentelyyn. Näiden varainhankinta keinojen lisäksi Border Agility Team kerää vuosittain jäsenmaksun kaikilta jäseniltään ja yhdistyksellä on mahdollisuus kerätä myös koulutusmaksuja toimintansa tukemiseen. Edellä mainittujen lisäksi Border Agility Team harjoittaa pienimuotista kahvilatoimintaa järjestämiensä tapahtumien yhteydessä. (Border Agility Team s.a.b)

4.4 Seuran järjestäytyminen

Bordera Agility Team noudattaa yhdistyslakia. Yhdistyksen toiminnassa sen hallitus on viime kädessä vastuussa yhdistyksen asioiden hoitamisesta. Hallitukseen kuuluu puheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä. Hallituksen puheenjohtaja valitaan vuosittain yhdistyksen syyskokouksessa marraskuussa samoin kuin erovuorossa olevat hallituksen jäsenet. Puheenjohtajan toimikausi on yksi vuosi ja hallituksen jäsenien kaksi vuotta. Uusi hallitus aloittaa toimintansa aina kalenterivuosittain tammikuussa. Hallituksen tehtävänä on valita keskuudestaan varapuheenjohtaja ja lisäksi hallitus valitsee joko keskuudestaan tai hallituksen ulkopuolelta yhdistykselle sihteerin, rahastonhoitajan sekä muut tarvittavat toimihenkilöt. (Border Agility Team s.a.b)

Kaikki Border Agility Teamin vastuuhenkilöt ovat vapaaehtoisia eikä palkattuja toimihenkilöitä kirjanpitäjää lukuun ottamatta ole tällä hetkellä lainkaan. Yhdistyksen toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja yhdistyksen organisaatio on jaettu toimikuntiin. Toimikunnat vastaavat kukin oman vastualueensa toteuttamisesta. Toimikuntia ovat esimerkiksi koulutustoimikunta, joka suunnittelee ja koordinoi viikoittaiset harjoitteluryhmät, hankkii valmentajat ja laatii kurssiaikataulut sekä kilpailutoimikunta, joka huolehtii virallisten kilpailuiden järjestelyistä, aikatauluttamisesta ja vapaaehtoisten hankkimisesta, sillä kilpailuiden toteuttaminen vaatii lukuisia vapaaehtoisia, jotta tapahtuma on onnistunut. Mainittujen toi-

mikuntien lisäksi yhdistyksessä toimii myös pienempiä toimikuntia. Toimikuntien lisäksi nimetyt jäsenet osallistuvat viikoittaiseen koulutustoimintaan valmentajan roolissa. (Border Agility Team s.a.b)

Yhdistyksen toimikunnat ja jäsenet toimivat yhdistyksen eteen ilman rahallista vastiketta. Osallistumalla vapaaehtoistyöhön jäsenet ansaitsevat itselleen talkoopisteitä. Kerätyillä talkoopisteillä on merkitystä, kun esimerkiksi valmennusryhmiä muodostetaan: Mikäli samaan valmennusryhmään pyrkii useampi henkilö, ratkaisevat kerätyt talkoopisteet kuka ryhmään pääsee. Samalla käytännöllä toimitaan lähes kaikissa tilanteissa, missä etua X (esim. jäsenhintainen vapaaharjoitteluoikeus Ojanko Areenalle) tavoittelee useampi henkilö. Talkoopisteiden lisäksi yhdistys tarjoaa kaikille vapaaehtoisille kilpailupäiviin tai muihin vastaaviin tapahtumiin osallistuville vapaaehtoisille talkooruokailun kiitoksena panostuksesta kilpailuiden järjestämiseen. (Border Agility Team s.a.b)

4.5 Projektin lähtökohdat

Border Agility Teamin toiminta perustuu pääosin perittyyn tietotaitoon ja pitkään yhdistyksen aktiivijäsenenä toimineiden henkilöiden muistiin. Uusia jäseniä on hyväksytty yhdistyksen jäseniksi paljon viimeisen viiden vuoden aikana ja samalla on huomattu, että työ-määrä kasautuu herkästi pitkään yhdistyksen vastuutehtävissä toimineiden henkilöiden harteille. Kun kuorma kasvaa liian suureksi, työtehtävien suorittaminen kärsii. Lisäksi yhdistyksen ikäjakauma on muuttunut viimeisten vuosien aikana, ja toimintaan on tullut mukaan paljon Y-sukupolven edustajia. Y-sukupolven edustajat arvostavat digitalisaatiota ja joustavuutta: Nämä arvot ovat keskeisiä niin työelämässä kuin myös harrastustoiminnassa. Tärkeää on huomioida yhdistyksen tulevaisuudessa kaikkien jäsenten tarpeet tasapuolisesti, iästä riippumatta. (Kultalahti 18.10.2017)

Käytyjen keskusteluiden perusteella, yhdistyksessä koetaan, että uusia jäseniä on haasteellista saada aktivoitua mukaan yhdistyksen vastuutoimintaan: Perehdyttäminen tehtäviin mielletään haastavaksi ja aikaa vieväksi. Vastavuoroin uudet, innokkaat jäsenet kokevat vanhojen jäsenten muodostaman ”tiiviin aktiiviverkoston” vahvaksi ja toimivaksi, joten koetaan että tarvetta lähteä mukaan toimintaan ei ole. Todellisuudessa uusia jäseniä ja tuoreita ajatusmalleja arvostetaan, jotta yhdistystoimintaa saadaan kehitettyä eteenpäin. Toimintakäsikirjaa varten käydyissä keskusteluissa hallitus totesi lisäksi, että strateginen suunnittelu ei tällä hetkellä ole osa hallitustyötä ja hallitus toivoi, että toimintakäsikirja vapauttaisi resursseja strategiseen työhön. Hallitus lisäksi painotti, että kun strateginen suunnittelu saadaan käynnistettyä, toimintakäsikirjaa täydennettäisiin esimerkiksi strategia- osuudella, minkä avulla jalkautettaisiin tulevaisuuden suunnitelmat kaikille jäsenille tiedoksi.

Border Agility Teamilla ei ole aikaisempaa toimintakäsikirjaa. Border Agility Teamin hallitus teki kanssani toimeksiantosopimuksen toimintakäsikirjan laatimisesta yhdistystoiminnan selkeyttämistä varten. Toimintakäsikirjan pohjana käytetään Suomen Olympiakomitean Seuran toimintakäsikirja-mallia (Olympiakomitea 2020) ja toimintakäsikirjaan koottu aineisto on kerätty hyödyntämällä yhdistyksen internetsivuja, yhdistyksen sisäisiä Facebook-ryhmiä sekä aiemmin mainittua perimätietoa. Yhdistyksen hallitus pyrkii ottamaan toimintakäsikirjan käyttöön vuoden 2022 aikana ja vuoden 2022 alussa aloittava hallitus saa vapautettua resursseja strategian suunnitteluun.

4.6 Projektin eteneminen

Projekti aloitettiin syyskuussa 2021. Viimeiset kaksi vuotta keskellä koronapandemiaa olivat ravistelleet myös agilitya siinä missä kaikkia muita harrastusmahdollisuuksia Suomessa. Viimeiset kaksi vuotta osoittivat, että kriisitilanteessa suunnitelmallisuuden tärkeys korostuu ja tästä lähti ajatus yhdistystoiminnan kehittämiseen. Yhdistyksessä todettiin, että pidemmän aikavälin suunnitelmia ”on saatettu tehdä”, mutta mitään ei ole konkreettisesti esitetty. Yhdistyksen hallitus koki tarpeelliseksi korjata tilanne.

Kun hallitus kokoontui asian tiimoilta ensimmäisen kerran, se totesi ensimmäisenä, että strategista suunnittelua ei ole yhdistyksessä tehty käytännössä koskaan. Tästä syystä päädyttiin siihen, että toimintakäsikirjan pääpaino on käytännön toiminnassa, jotta hallitus ja muut toimikunnat saavat vapautettua resursseja suunnittelutyöhön sen sijaan, että arvokasta aikaa kuluu jäsenten neuvomiseen. Hallitus tiedosti, että vaikka aikataulu toimintakäsikirjan laatimiseen on tiukka, se on systemaattisella työllä mahdollisuus toteuttaa annetun aikataulun puitteissa.

Projektin alussa kävimme läpi keskeisiä asioita, mitä toimintakäsikirjan tulee sisältää: Luonnostelimme sisällysluettelon, minkä pohjalta sain vapaat kädet tekstin tuottamiseen. Varsinainen aineisto kerättiin pääsääntöisesti yhdistyksen sisäisiä kanavista. Sovimme, että hyödyntäisimme käsikirjan pohjana Olympiakomitean lanseeraamaa toimintakäsikirjan perustaa.

Projektin keskeisin tavoite oli vapauttaa vastuuhenkilöiden aikaa strategiseen työhön. Viestinnän parantamisella olisi olennainen rooli, sillä suuri osaa hallitustyöstä kuluu tällä hetkellä jäsenten opastamiseen. Pidemmällä aikavälillä suunnittelimme yhdessä hallituksen kanssa, että strategisen suunnittelun tuotokset liitetään osaksi toimintakäsikirjaa.

Toimintakäsikirjan visuaalista ilmettä suunnittelimme yhdessä Mia Lundstenin kanssa. Lundsten vastaa yhdistyksen visuaalisen ilmeen suunnittelusta ja hänen avullaan varmistuttiin toimintakäsikirjan mukailevan yhdistyksen virallista visuaalista ilmettä.

Varsinaisen opinnäytetyön laatimisessa eniten aikaa kului sopivan lähdekirjallisuuden etsimiseen. Lisäksi yhdistyksen historiaan paneutuminen vei yllättävän paljon aikaa, sillä haastattelujen lisäksi päädyin selaamaan vanhoja materiaaleja, mitkä eivät olleet arkistoituna sähköiseen muotoon.

Opinnäytetyön varsinainen kirjoittaminen aloitettiin syys-lokakuun 2021 vaihteessa ja toimintakäsikirjan luonnoksia esitin prosessin aikana yhdistyksen hallitukselle tasaisesti: Halusin varmistua, että hallituksella on riittävästi mahdollisuuksia kommentoida toimintakäsikirjaa työn edetessä. Hallitus päätti, että syyskokouksessa 2021 esitellään toimintakäsikirjahanke jäsenistölle ja sen todellinen käyttöönotto toteutetaan vuoden 2022 aikana. Valmis toimintakäsikirja julkaistaan pilvipalvelussa, ja linkki aineistoon toimitetaan kaikille jäsenille sekä se tullaan lisäämään yhdistyksen sisäisiin viestintäkanaviin. Pilvipalvelun avulla varmistetaan, että jokaisella on käytössään aina toimintakäsikirjan uusin versio.

5 Toimintakäsikirja

Border Agility Teamin toimintakäsikirja on suunniteltu yhdistyksen jäsenistölle. Toimintakäsikirjan avulla jäsenet ymmärtävät yhdistyksen toimintaperiaatteet sekä vastuualueiden jakautumisen. Tulevaisuudessa toimintakäsikirjasta tulee löytymään myös yhdistyksen kehittämisen suunnitelma ja toimintakäsikirjan on tarkoitus toimia yhdistyksen strategisen kehittämisen työkaluna.

Toimintakäsikirjaksi muotoutui 21 sivua pitkä opas (liite 1). Toimintakäsikirja on tarkoitettu yhdistyksen jäsenen tietopakettiksi, mikä avaa Border Agility Teamin toimintaa ja selkeyttää yhdistystoiminnan vastuualueita.

Toimintakäsikirjan suunnittelun lähtökohta oli, että tuotosta on miellyttävä lukea ja lukeminen onnistuu erinomaisesti miltä tahansa äylaitteelta. Toimintakäsikirjan ulkoasussa hyödynnettiin yhdistykselle ominaisia värejä: turkoosia, mustaa ja pinkkiä. Toimintakäsikirjan visuaalisuus toteutettiin yhdessä Mia Lundstenin kanssa, joka vastaa Border Agility Teamin visuaalisesta ilmeestä. Työn runko ja tekstit laadittiin Microsoft Wordilla ja lopullinen ulkoasu muotoiltiin Adobe InDesign-ohjelmalla.

Lundsten on suunnitellut sekä yhdistyksen että Ojanko Areenan logon ja hän on antanut luvan kuvien käyttöön. Mustavalkoiset kuvituskuvat ovat ostettu Adobe Stock Images-lisenssillä. Koiramessujen ja Suomen Agilityliiton logot ovat peräisin kummankin tahon omasta mediapankista.

Toimintakäsikirjan ensimmäisessä luvussa toivotetaan lukija tervetulleeksi toimintakäsikirjan pariin ja tarkoituksena on luoda lukijalle positiivinen tunnelma. Toisessa luvussa käydään läpi yhdistyksen perustiedot, arvot ja toimintaperiaate. Tämä kappale on nimenomaisesti tarkoitettu uusille yhdistyksen jäsenille, mutta myös pitkään yhdistyksen jäsenille perusasioiden kertaaminen on varmasti mukavaa muistin virkistämistä. Kun yhdistyksen hallitus on saanut strategiasuunnittelun valmiiksi, strategiaa voisi tuoda esille myös tässä toimintakäsikirjan ensimmäisessä varsinaisessa luvussa.

Kolmannen luvun tarkoituksena on tähdentää yhdistyksen hallituksen ja toimihenkilöiden tehtäviä: Kuka vastaa mistäkin osa-alueesta yhdistyksen toiminnassa ja kenen puoleen kääntymällä saa oikean vastauksen. Toimihenkilöiden vastuualueiden lisäksi toimintakäsikirjan kolmannessa luvussa luetellaan yhdistyksen toiminnan kannalta kaikkein tärkeimmät yhteystiedot. Kokoamalla yhteystiedot selkeästi samaan lukuun helpottuu myös toimintakäsikirjan päivittäminen, mikäli vastuuhenkilöiden toimenkuvissa tapahtuu muutoksia.

Neljännessä luvussa pureudutaan tarkemmin yhdistyksen talousasioihin. Luvussa käsitellään harjoittelumaksujen maksamiseen liittyvät seikat sekä pyritään tuomaan esille erilaiset maksuvaihtoehdot. Koska yhdistys toimii pääasiassa vapaaehtoisvoimin, varainhankinnalla on iso rooli yhdistyksen varainhankinnassa. Kun kaikkien jäsenten yhteinen varainhankinnan vastuu tuodaan selkeästi esille toimintakäsikirjassa, saavat kaikki jäsenet varmasti tiedon vuotuisista pakollisista varainhankintatapahtumista.

Viides toimintakäsikirjan luku tähdentää yhdistyksen käytännön toimintaa. Luvussa tarkennetaan valmennukseen liittyviä seikkoja sekä tuodaan selkeästi esille miten valmennuspaikat jakautuvat ja miten esimerkiksi tehdyt talkootyöt voivat vaikuttaa viikoittaisen harjoittelupaikan lunastamiseen. Luvussa on tarkoitus tähdentää sekä jäsenen etuja että velvollisuuksia.

Kuudenteen lukuun on koottu jäsenten ohjepankki. Ohjepankista löytyy selkeästi ohjeet harjoittelutilan varaamiseen sekä luvussa on otettu myös huomioon aivan uusien jäsenten liittyminen yhdistykseen. Uuden jäsenen tietopaketti helpottaa merkittävästi jäsensihteerin aikaa, sillä jäsenyyden alussa samat kysymykset toistuvat jokaisen uuden jäsenen kohdalla. Kilpailutoimikunnan kanssa on lisäksi aloitettu keskustelut, jotta toimintakäsikirjaan saataisiin liitettyä talkooväen ohjeistus kilpailutapahtumiin. Tämä helpottaisi kilpailutoimikunnan työtä, jotta jokaiseen tapahtumaan ei tarvitsisi laatia ohjeistusta erikseen.

Yhdistyksen hallitus toivoi, että yhdistyksen säännöt olisivat osana toimintakäsikirjaa, jotta päädyttiin ratkaisuun, että ne lisätään varsinaisen toimintakäsikirjaan yhdessä tietosuojalausekkeen kanssa.

6 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyi Border Agility Teamin toimintakäsikirja. Yhdistyksellä ei ollut käytössään vastaavaa aiemmin, joten toimintakäsikirja on yhdistykselle uusi työväline. Alkuperäinen idea toimintakäsikirjan laatimiseen syntyi, kun koronapandemia oli konkretisoinut yhdistykselle suunnitelmallisuuden tärkeyden. Lisäksi yhdistys toivoisi lisää avoimuutta toimintaperiaatteisiin ja näiden pohjalta päätettiin lähteä suunnittelemaan toimintakäsikirjaa.

Kun lähdin etsimään aineistoa tietoperustaa varten, lähtökohtani oli selvittää miten jäseniä voisi yhdistystoiminnassa sitouttaa ja motivoida. Tutustuttuani aihepiiriin tarkemmin totesin, että sitoutuminen ja motivaatio lähtee usein hyvästä johtamisesta ja suunnitelmallisesta työskentelystä. Tästä inspiroituneena päädyin käsittelemään tietoperustassa vapaaehtoistoiminnan johtamista ja yhdistystoiminnan peruseriaatteita. Agilityn lajiesittelyyn löytyi materiaalia tietoperustaan sekä Suomen Agilityliiton että Suomen Kennelliiton verkkosivuilta. Lisäksi hyödynsin Pohjois-Amerikan kennelliiton agilityn historiikkaa. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyössä on hyödynnettyä sekä kirjallista- että verkkomateriaalia, haastatteluja, YouTube-webinaaria sekä autotallin nurkkaan arkistoituja yhdistyksen vanhoja toimintakertomuksia.

Toimintakäsikirjaa laatiessani huomasin nopeasti, että suunnitelmani yhdistyksen vision, mission ja arvojen kirkastamisesta ei ole mahdollista, sillä yhdistys ei ole määrittänyt näitä itselleen. Näin ollen toimintakäsikirja laadittiin parhaaksi mahdolliseksi työvälineeksi ja tavoitteena on vapauttaa toimihenkilöiden resursseja niin, että strateginen suunnittelu tulee tärkeäksi osaksi yhdistystoimintaa tulevaisuudessa. Toimintakäsikirja on tarkoitettu yhdistyksen sisäiseen käyttöön.

Yhteydenpito yhdistyksen hallitukseen sujui hyvin prosessin aikana. Loppuvuosi on tunnetusti kiireellistä aikaa hallitustyöskentelyssä, sillä uusi toimintakausi alkaa vuoden alussa ja hallitus työskentelee loppuvuoden tiiviisti seuraavan toimintakauden budjetin parissa, mutta tästä huolimatta kommenttikierrokset pysyivät aikataulussa. Omanlaisen haasteen toimintakäsikirjan suunnittelutyöhön loi hallituksen vaihtuminen vuoden 2022 alussa. Hallituksen vaihtumisen takia strateginen suunnittelu on järkevä aloittaa vasta uuden hallituskauden alussa. Tämä opinnäytetyö olisi mahdollisesti ollut järkevämpi ajoittaa keväälle, jolloin strategiaa olisi voitu suunnitella yhdessä toimintakäsikirjan tekemisen kanssa ja valmis strategia olisi voitu lisätä toimintakäsikirjaan ennen sen julkaisua.

Toimintakäsikirjan valmis versio esitellään yhdistyksen hallitukselle marraskuun alussa 2021. Hallitus on jo tähän mennessä hyväksynyt toimintakäsikirjan sisällön ja palaute on

ollut erinomaista. Strategisen suunnittelun puuttuminen on herättänyt keskustelua hallituksen kesken ja vaikuttaa siltä, että suunnitelmallisuus on tulevaisuudessa vahva osa yhdistyksen toimintaa. Kaikki toimihenkilöt tekevät työtä Border Agility Teamin eteen ilman rahallista vastinetta. Viime aikoina hallitus on keskustellut toimihenkilöiden kannustimesta ja olisiko sellainen mahdollista ottaa käyttöön. Kannustin on keskusteluasteella ja ennen kuin virallinen esitys jäsenistölle on aiheen tiimoilta tehty, päädyttiin siihen, ettei kannustinmahdollisuutta avata toimintakäsikirjassa vielä lainkaan.

Toimintakäsikirja on rakennettu siten, että sen päivittäminen on helppoa. Hallituksen idea pilvipalvelun hyödyntämisestä takaa sen, että jokaisella jäsenellä on varmasti ajantasainen versio luettavana. Jaettava linkki mahdollistaa toimintakäsikirjan leviämisen myös yhdistyksen ulkopuolelle, mutta hallitus jäi miettimään mahdollisuuksia tämän haasteen ratkaisemiseksi. Sähköinen toimintakäsikirja on lisäksi ekologinen ja kustannustehokas ratkaisu, koska hävikkiä vanhoista painoksista ei pääse syntymään.

Koin opinnäytetyön tekemisen mielekkäänä ja toimintakäsikirjan kokoamista varmasti helpotti omat kokemukseni yhdistystoiminnasta: olen toiminut monipuolisesti eri urheilulajien yhdistystoiminnassa koko ikäni niin urheilijana, valmentajana kuin myös hallituksen jäsenenä. Lisäksi omat vanhempani ovat olleet yhdistysaktiiveja harrastaessani muodostelmaluistelua. Haasteena toimintakäsikirjan ja opinnäytetyön kokoamisessa oli ehdottomasti aikataulu: Kokopäiväinen työ yhdistettynä viimeisten kurssien opiskeluun sekä opinnäytetyönkirjoittamiseen vaati tiukkaa suunnitelmallisuutta ja aikataulutusta. Aikataulusta pyrin pitämään kiinni, mutta tästä huolimatta viimeistelyssä tuli kiire.

Kootessani opinnäytetyötä totesin, että Border Agility Teamissa moni asia on todella hyvin, mutta luonnollisesti myös kehitettävää löytyy. 15-vuotias yhdistys on teini-ikäinen: Oikeilla ja suunnitelmallisilla toimilla yhdistyksestä saadaan kehitettyä Suomen johtava agilityurheiluseura, missä viihtyvät kaiken ikäiset ja tasoiset koirakot.

Lähteet

Border Agility Team ry s.a.a. Jäseneksi. Luettavissa: <https://bat-ry.fi/jaseneksi/>. Luettu: 1.10.2021

Border Agility Team ry s.a.b. BAT ry jäsensivut. Yhdistyksen säännöt. Yhdistyksen intra. Luettu: 1.10.2021

Borderterrierikerho. 2006. Agilitykatsaus. Borderterrierikerhon jäsenlehti. 4/2006. s.8

Hirvonen, S. & Puolitaival, S. 2018. Vapaaehtoistoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Kansalaisareena. Helsinki.

Hämäläinen, J. & Lempinen, M. 2018. Toiminnan suunnittelu ja hallinto yhdistyksissä. Kauppakamari. Helsinki. E-kirja. Luettu: 18.10.2021.

Kaikkonen, K. 16.8.2021. SAGI 15-vuotisjuhlaviikko: Maanantai 16.8.2021. Videoitu haastattelu. Helsinki. Katsottavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=J5ZwhQpZBxs>. Katsottu: 2.10.2021

Koski, P. 2009. Liikunta ja urheiluseurat muutoksessa. Suomen Liikunta ja Urheilu. Helsinki.

Kultalahti, S. 18.10.2017. Y-sukupolvi työelämässä. Gofore blogi. Luettavissa: <https://gofore.com/y-sukupolvi-tyoelamassa/>. Luettu: 19.10.2021

Lindroos, K. 26.10.2021. Puheenjohtaja kaudella 2012. Border Agility Team ry. Haastattelu. Helsinki.

Loimu, K. 2005. Johda yhdistyksesi menestykseen: Puheenjohtajan käsikirja. WSOYpro. Helsinki.

Manninen, K. & Ugas, O. 2012. Kasvunvara: Työkaluja parempaan palveluun. Sitra-ProAgria keskusten liitto. Helsinki.

Marstio, T. 2021. Pedagogista uudistumista oppimisen muotoilun avulla. Laurea-julkaisut. Helsinki. E-kirja. Luettu: 1.11.2021

Myllymäki, R. & Hinkka, T. 2016. Yhdistysjohtamisen opas: Yhdistys ei ole yritys. Ketterät Kirjat Oy. Vantaa.

Norrgård, A. 29.10.2021. Agilityjaoksen hallituksen jäsen kaudella 2006. Border Agility Team ry. Haastattelu. Helsinki.

Olympiakomitea s.a. Seuratoiminta. Luettavissa: <https://www.olympiakomitea.fi/seuratoiminta/>. Luettu: 5.10.2021

Olympiakomitea. 2020. Seuran toimintakäsikirja: Opas toimintakäsikirjan tekemiseen. Luettavissa: https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2020/12/684dbd58-toimintakäsikirja_a4_2020.pdf. Luettu: 6.10.2021

Sassafras, L. 2021. History of Dog Agility: The Evolution of the Fast-Paced AKC Sport. Luettavissa: <https://www.akc.org/expert-advice/sports/history-dog-agility-akc-sport/>. Luettu: 5.10.2021

Siukola, R. 27.6.2016. Sukupuoli on moninainen myös urheilussa ja liikunnassa. THL blogi. Luettavissa: <https://blogi.thl.fi/sukupuoli-on-moninainen-myo-urheilussa-ja-liikunnassa/>. Luettu: 29.10.2021.

Suomen Agilityliitto. 2019. Agilityn lajiesite. Helsinki. Luettavissa: https://drive.google.com/file/d/1ZB76VDlx7NI0zQu79Cy4ynL_-KUhIUaN/view. Luettu: 23.10.2021

Suomen Agilityliitto. 2021a. Arvot, visio & strategia. Luettavissa: <https://www.agilityliitto.fi/agilityliitto/liiton-esittely/>. Luettu: 1.10.2021

Suomen Agilityliitto. 2021b. Laji ja arvosteluohje. Luettavissa: https://www.agilityliitto.fi/site/assets/files/7831/b_laji_ja_arvosteluohje_voimassa_1_1_2021_alkaen_v1.pdf. Luettu: 18.10.2021

Suomen Agilityliitto. 2021c. Historiikki. Luettavissa: <https://www.agilityliitto.fi/agilityliitto/historiikki/>. Luettu: 3.10.2021

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry. 2021. Agility. Luettavissa: <https://www.kennelliitto.fi/koiraharrastukset/kokeet-ja-kilpailut/agility>. Luettu: 19.10.2021

Valpola, A. 2012. Toimiva johtoryhmä: Aikaansaamisen aallot. Kauppakamari. Helsinki.

Vuorinen, T. 2013. Strategiakirja: 20 työkalua. Talentum. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Toimintakäsikirja